

Preken 6. februar 2017 -
samefolkets dag 100 årsjubileum

Tekst:

13 Dere er jordens salt! Men hvis saltet mister sin kraft, hvordan skal det da bli gjort til salt igjen? Det duger ikke lenger til noe, men kastes ut og trækkes ned av menneskene.

14 Dere er verdens lys! En by som ligger på et fjell, kan ikke skjules. 15 Heller ikke tenner man en oljelampe og setter den under et kar. Nei, man setter den på en holder, så den lyser for alle i huset. 16 Slik skal deres lys skinne for menneskene, så de kan se de gode gjerningene dere gjør, og prise deres Far i himmelen!

Matt 5,13-

Nordlyshimmelen over Finnmarksvidda og skjønnheten i en liten forglemmegei, er overveldende. Verden er Guds kunstverk. Skapelsen er ubegripelig. Fra ingenting utvikles alt. Fra kaos skapes orden. Det blir kosmos. Første boken i bibelen forteller om hvordan Skaperen i begynnelsen samler støv som hvirvler

omkring på jorden. Mennesket blir til ved at Gud blåser livspusten inn i det.

Som en del av det skapte trer mennesket frem. Vi er plassert midt i skaperverkets mangfold.

Det er en beretning som ikke er uforenlig med moderne teorier på hvordan jorden skapes.

Men uansett hva vitenskapen kan forklare, så står mennesker stadig og ser opp mot stjernehimmelen og undrer over at vi er her, midt i uendeligheten.

Og spørsmålet fra en gammel salme til Gud blir vårt: Hva er et menneske at du husker på det?

Skaperens livspust gir livet et underlig mangfold.

Det gir oss identitet og egenskaper og et særpreg som bare er vårt. Vi får evne til språk, til fortsatt å skape og reflektere og til å nå hverandre. Det

samiske folk som andre urfolk har levd nær naturen, har levd i avhengighet og samspill, den rikdommen og erfaringen det er, har dere delt.

Dere har også lært oss betydningen av å kunne snakke hjertespråket og bli snakket til på

hjertespråket. Jeg glemmer aldri en andakt jeg hørte av en sørsamisk kvinne. Hun fortalte at hun som hjemmesykepleier kom til en mann langt inne i fjellheimen, en som i lang tid hadde ligget med ansiktet inn til veggen i sengen sin, i taushet.

Hadde ikke snakket på lenge. Da hun hilste han på sørsamisk, hjertespråket, snudde han seg brått og sa: Jeg trodde jeg var kommet til himmelen, for jeg hørte en snakke på mitt eget språk!

Betydningen av å kunne bruke sitt eget språk betyr uendelig mye for mennesker, for å uttrykke tro, håp og lengsler. Det har også sin plass i kirkens rom, slik som i dag.

Og – så er der er noe enda mer, å være skapt som menneske, for vi er skapt i Guds bilde. Vi er ikke bare som en del av naturen, men skapt til å leve livet i kjærlighet og barmhjertighet som går utover det som er naturlig. Vi er skapt til å ta ansvar for andre og vise godhet utover det som er nødvendig for å ta vare på seg selv. Men vi er også kalt til å leve i ydmykhet og tilgivelse.

I verdens vakreste tale, Bergprekenen, sier Jesus hva det betyr. Med ord som nesten er gåtefulle, priser han dem salig som skaper fred, dem som blir forfulgt, den som er ydmyk og den som gråter. Han løfter opp de som utfra vanlig skal ligger nede. Det er annerledes verdiskala. Han kommer med en andre verdier enn de som altfor ofte har styrt mennesker: Krenkelser og maktbruk der mennesker har gjort seg store og tatt seg til rette på

andres bekostning. Og som slik har tatt fra andre deres verdighet og fremtid.

Ja, Jesus sine ord er nesten som gåtefull tale, og likevel har de utfordret mennesker til alle tider etterpå. Det gir oss andre idealer å strekke oss mot, som går utover det vi holder oss altfor ofte forholder oss til. Og det gir trøst til den som kjenner seg gjort liten, knuget ned og krenket.

Men: de gir oss alle som hører de, også en utfordring: Dere er jordens salt og verdens lys.

Bildene Jesus bruker fra naturens verden, og de kan ikke misforstås. Lys og salt er nødvendigheter.

Salt er nødvendig for kroppen vår, det tar vare på maten og forsterker smak, og saltet bevarer.

Lyset er kraften, som gir varme næring, vekst og liv. Spørsmålet til oss er dette: Hvordan skal vi som fellesskap og personer være lys og salt i møte med lidelse, urett og menneskers og folks smertefulle historie? Hvordan skal vi gi fremtid og livsmot og bevare? Hvordan skal kristne verdier bli til

handling i en verden full av nød og urettferdighet?

Her er ingen enkle svar. Men noe vet vi:

resignasjon og likegyldighet er det motsatte av å være lys og salt. For det er å la det vonde forbli i mørket.

Det er en form for nådeløshet som ikke tar på alvor at vi som lever i troen på Guds nåde, slik han vist oss den i Jesus, er kalt til å være salt og lys i verden. Fordi vi lever i troen på forsoningens Gud, kan vi våge å ta innover oss sannheten om uretten vi selv og andre har ansvar for. Slik kan fellesskap og tillit oppdages og styrkes og fornyes.

Det er ikke uten videre skaperverkets logikk; - men det er Guds, kjærlighetens logikk, han som gav oss til hverandre!

Men det er ikke alltid begripelig.

Mon ikke det er derfor mennesker har søkt steder for det usigelige, i naturen til steder Gud har skapt, men også menneskene har skapt seg helligsteder gjennom historien.

I kirkens rom og gudstjenester har symbolene alltid hatt vesentlig plass. Både troen og møte det hellige utfordrer det vi kan uttrykke med ord.

I sentrum av kirkene finner vi alteret. Alter betyr høy, det er oftest en forhøyning i rommet, slik som her, der en del av jorden løftes opp og møter himmelen. Ved alteret krysses linjene fra det veldige universet med jorden. Ved alteret møtes våre menneskelige relasjoner og lengsler, av Guds kjærlighet og svar. Herfra deles nåden gjennom brød og vin.

Ved alteret blir mennesket bekreftet. Her bøyer mennesket kne for sin skaper. Ved alteret skapes fortellingene om hvem vi er. Ved alteret trer vår sanne identitet frem.

I dag har vi innviet et nytt alter her i Nidarosdomen, med samisk utsmykning forteller tydeligere enn ord at dette rommet også er samenes katedral. Det er blitt så vakkert! Men alteret er ikke bare viktig for samene. Det er viktig for alle: Det forteller om mangfold og at vi er søsken, i et grensesprengende fellesskap under Guds himmel.

Så er også alteret knyttet til denne spesielle dagen, markering og feiring av at det har skjedd en utvikling i løpet av de 100 årene som har gått siden samenes første landsmøte her i Trondheim. Men vi at det fremdeles er arbeid å gjøre i forsoningens og sannhetens tjeneste. Sammen vil vi forplikte oss til å skape nye og sanne fortellinger, som gjør at vi kan takke Gud for vår plass i hans store verden og være lys og salt ved å vise hverandre den nåden vi selv lever i. Amen.

